

ВИХОВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКА ЯК СКЛАДОВОЇ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ КОМПОНЕНТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОСВІТИ

The article discusses indicators of responsibility in different spheres of vital functions of older preschoolers, identified pedagogical conditions of her upbringing.

Реформування економічної та соціально-правової сфери життя сучасного українського суспільства, а також тенденції євроінтеграції обумовили необхідність суттєвих змін у системі дошкільної освіти. Відповідно Концепції Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2017 р., Дніпропетровській обласній комплексній програмі «Освіта для сталого розвитку» на період 2009-2015 р.р. передбачається підвищення ефективності освітньої парадигми, в якій основним є сприяння становленню життєво компетентної, інноваційної особистості дитини, у якій сформовані базові якості, і зокрема відповідальність.

Виховання відповідальності в дошкільному дитинстві стало предметом дослідження І. Беха, О. Кононко, С. Кулачківської, Т. Поніманської, О. Приходько, Т. Фасолько, С. Якобсон.

У нашому дослідженні ми поставили завдання визначення показників відповідальності особистості та пошуку педагогічних умов її виховання в різних сферах життєдіяльності.

У системі особистісно орієнтованого виховання відповідальність треба розглядати: як інтегративну якість особистості, як мотив поведінки та як умову формування соціальної компетентності дитини. Розвиненість відповідальності особистості залежить від оволодіння способами самообмеження сфери своєї діяльності, характеризується почуттям міри і передбаченням наслідків своїх вчинків.

Відповідальність особистості старшого дошкільника, на нашу думку, є інтегративною якістю особистості, що характеризується самостійно обраним, усвідомленим рішенням виконання певних обов'язків, вчинків, дій згідно соціальних та моральних норм.

Спираючись на зміст базового компоненту дошкільної освіти в Україні, ми визначили показники відповідальності старшого дошкільника:

- сфера «Природа»: усвідомлення того, що кожна рослина і тварина мають право на життя, ціннісне до них ставлення; прийняття посильної участі у збереженні рослин та тварин своєї місцевості; знання того, що екологічний стан природного довкілля залежить від діяльності людини; набуття досвіду охороняти природу;

- сфера «Культура»: усвідомлення належності себе до певного народу, ціннісне ставлення до нього, до України, до рідної мови; знання про світ практичної та духовної діяльності людей; вироблення власної життєвої позиції, прояв творчості; усвідомлення, що від результатів своєї праці та ін. діяльності залежить добробут інших;

- сфера «Люди»: орієнтування в основних моральних цінностях і вимогах; прагнення бути причетним до спільних турбот і проблем своєї сім'ї, колективу; набуття досвіду дотримання демократичних стосунків з однолітками;

- сфера «Я сам»: набуття досвіду здійснення вчинків за велінням своєї совісті; пізнання і дослідження своїх дій, вчинків, слів; знання того, що в кожного є право вибору, вільний час; усвідомлення необхідності виконання деяких завдань.

Здійснивши глибокий аналіз психолого-педагогічних досліджень, ми виокремили педагогічні умови, які будуть сприяти вихованню відповідальності в старших дошкільників:

- створення емпатійної позитивної атмосфери, яка забезпечує ситуацію успіху та емоційне самовираження;

- впровадження технологічних аспектів виховання відповідальності з урахуванням права вибору та включенням внутрішньої активності кожної дитини;

- забезпечення взаємодії вихователя і старшого дошкільника на основі своєчасного педагогічного моніторингу особливостей прояву відповідальності.

Таким чином, відповідальність – це складне особистісне утворення, яке включає в себе осмислення дитиною дій та вчинків, вільну орієнтацію в умовах свободи вибору, виховання якого потребує спеціально створених педагогічних умов. Подальшим нашим дослідженням стане визначення педагогічних технологій виховання відповідальності.